

УДК 342 : 35.07

Микола Вікторович Шиленко, здобувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

СУБ'ЄКТИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ОБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Розкрито поняття суб'єктів малого підприємництва як об'єктів адміністративно-правової охорони. Аналізуються суб'єкти малого підприємництва з точки зору теорії адміністративного права, чинного законодавства України та досліджень провідних вчених. Сформульовані особливості суб'єктів малого підприємництва як об'єктів адміністративно-правової охорони.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, адміністративно-правова охорона, державне управління господарськими товариствами, охорона, суб'єкт малого підприємництва.

Раскрыто понятие субъектов малого предпринимательства как объектов административно-правовой охраны. Анализируются субъекты малого предпринимательства с точки зрения теории административного права, действующего законодательства Украины и исследований ученых. Сформулированы особенности субъектов малого предпринимательства как объектов административно-правовой охраны.

Ключевые слова: административно-правовые отношения, административно-правовая охрана, государственное управление хозяйственными обществами, охрана, субъект малого предпринимательства.

Reveals the subjects of small business as an object of administrative protection. Analyzed the subjects of small business from the perspective of the theory of administrative law, current laws of Ukraine and research of scientists. Formulated the peculiarities the subjects of small business as an object of administrative protection.

Keywords: administrative relations, administrative protection, , public administration business entities, protection, the subjects of small business.

Постановка проблеми. Проблема охорони прав і законних інтересів суб'єктів малого підприємництва в Україні є провідною. Малий бізнес є економічною, соціальною та політичною основою громадянського суспільства та правової держави. Однак в умовах сьогодення його доля в Україні не перевищує 15 %, що призводить до комплексу проблем, основною з яких є соціальний популізм значної кількості населення, що не хоче працювати, а розраховує на соціальну допомогу держави.

Стан дослідження. Адміністративно-правову охорону суб'єктів малого підприємництва досліджували у своїх працях В. Б. Авер'янова, О. Бандурка, Д. Бахраха, Ю. Битяка, З. Варналій, О. Волкович, В. Галушко, Є. Додіна, С. Ківалова, М. Ковальова, Т. Кравцова, В. Курило, В. Мамутова, В. Мусяка, П. Пальчик, В. Ляшенко, І. Риженко, О. Рябченко, Н. Саніахметова, І. Солошкіна, О. Юшкевич, М. Тихомиров та інші. Проте дані вчені досліджували загальні проблеми та основні аспекти, а суб'єкти малого підприємництва як об'єкти адміністративно-правової охорони розглянуті не були.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, діючого законодавства України сформулювати риси та поняття адміністративно-правової охорони суб'єктів малого підприємництва. Як результат **наукова новизна** полягає в тому, що у статті отримало розвиток адміністративно-правової охорони суб'єктів малого підприємництва, як визначених законодавством України види малого підприємництва, що здійснюють господарську діяльність на власний ризик з метою отримання прибутку, підвищення якості життя людей, а також діяльність суб'єктів

публічної адміністрації направленої на їх охорону.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правові відносини - це суспільні відносини у сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права [1, с.40].

Адміністративно-правові відносини характеризуються такими особливостями: 1. Адміністративно-правові відносини складаються переважно в особливій сфері суспільного життя — сфері державного управління. Тут треба підкреслити, що вони виникають у зв'язку із здійсненням органами державного управління своїх управлінських функцій, тобто у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності. 2. Адміністративні правовідносини виникають у разі обов'язкової участі відповідного органу державного управління або іншого носія повноважень державно-владного характеру. 3. Адміністративні правовідносини можуть виникати за ініціативою будь-якої із сторін. Проте, згода або бажання другої сторони не є обов'язковою умовою їх виникнення. Адміністративні правовідносини можуть виникати всупереч бажанню другої сторони. Дана особливість не впливає з тих обставин, що одна із сторін наділена владними повноваженнями (наприклад, міністерство), а друга — може їх не мати (громадянин). 4. Суперечки, що виникають між сторонами адміністративних правовідносин, як правило, вирішуються у позасудовому порядку, тобто шляхом прямого юридично-владного розпорядження правомочного органу. 5. Якщо учасник адміністративно-правових відносин порушує вимоги норм адміністративного права, то він відповідальний перед державою в особі його органу [2].

Найбільш ґрунтовно в юридичній літературі поняття, зміст та сутності адміністративно-правової охорони у методологічному плані розкрив В.В. Галуцько. Вчений виділяє три види захисту у відповідності до критерію ступеня загрози суспільним відносинам, що знаходяться під охороною: 1) адміністративно-правовий захист (адміністративно-правова охорона у найвищому розумінні), як динамічні (активні) дії публічної адміністрації, спрямовані на відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення перешкод щодо їх здійснення засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності; 2) адміністративно-правова охорона у вузькому розумінні, як позитивний статичний стан адміністративного права, спрямований на попередження правопорушень (профілактику злочинів), усунення перешкод, що здійснюється публічною адміністрацією з метою забезпечення прав свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави; 3) адміністративно-правова охорона у широкому розумінні, що складається з елементів адміністративно-правового захисту та охорони у вузькому розумінні (адміністративно-правова охорона = охорона у вузькому розумінні + захист), іншими словами — з сукупності статичної та динамічної діяльності публічної адміністрації, що здійснюється на основі адміністративно-правових норм. В цілому він зробив висновок, що адміністративно-правова охорона у широкому розумінні — це система впорядкованої адміністративно-правовими нормами діяльності публічної адміністрації, що спрямована на попередження правопорушень (профілактику злочинів) і відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, що здійснюються засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності [3, с. 329-330].

Врахуємо слушні зауваження О.М. Єщук: по-перше, в англійській мові практично

не існує різниці між словами «охорона» і «захист»; по-друге, для захисту закону (права) найбільш доцільно вживати англійський аналог «protection»; по-третє, для визначення фізичних осіб, які займаються фізичним захистом вживаються слово «guard»; по-третє, для позначення фізичних осіб, які займаються юридичним захистом найбільш часто вживаються «defend»; по-четверте для позначення професійної юридичної особи (фірми), яка займається захистом використовується термін «security» [4].

У відповідності до теорії адміністративно-правової охорони, розробленої В.В. Галуньком, можна стверджувати, що адміністративно-правова охорона (захист) у найвищому розумінні — це динамічні (активні) дії публічної адміністрації, спрямовані на відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення перешкод щодо їх здійснення засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності; адміністративно-правова охорона (захист) у вузькому розумінні — це позитивний статичний стан адміністративного права, спрямований на попередження правопорушень (профілактику злочинів), усунення перешкод, що здійснюються публічною адміністрацією з метою забезпечення прав свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави; адміністративно-правовий захист у найширшому розумінні складається з елементів адміністративно-правова охорона (захист) у найвищому та широкому розумінні, іншими словами — з сукупності статичної та динамічної діяльності публічної адміністрації, що здійснюється на основі адміністративно-правових норм [3].

Крім регіональних консультативних та інформаційних центрів, виникають підприємницькі інноваційні центри, які зосереджують свою увагу на формуванні підприємницького середовища для підприємств з інноваційним підприємницьким спрямуванням. Вони також надають матеріальну допомогу і, отже, є інкубаторами для малих підприємств.

“Народне агентство для розвитку малого та середнього підприємництва” у ЄС є складовою міжнародної інформаційної мережі. Воно має доступ до цінної інформації в межах Європейського Союзу, координує визначну міжнародну акцію “Європартенаріат”. Це і ринок малих та середніх підприємств з менш розвинених регіонів або регіонів, які знаходяться в стані стагнації, з підприємцями з решти країн Європейського Союзу [5, С. 234-235].

Законодавець у ч.3 ст. 55 Господарського кодексу України зазначив, що суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва. Суб'єктами мікропідприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Суб'єктами малого підприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку

як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [6].

Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» зазначив, що терміни «суб'єкти малого підприємництва» і «суб'єкти середнього підприємництва» вживаються у значенні, наведеному у Господарському кодексі України, з урахуванням того, що охоплює суб'єктів мікропідприємництва [7].

І.М. Ямкова означила наступні особливості адміністративно-правового регулювання діяльності фізичних осіб-підприємців, як за суб'єктивним станом, вони мають двоїсту правову природу: 1) з погляду публічного права, суб'єкти публічної адміністрації стосовно фізичних-осіб підприємців є, з одного боку, зобов'язальними і мають забезпечувати права і законні інтереси фізичних осіб-підприємців, з другого боку, у випадку порушення ними прав споживачів, антимонопольного, податкового, екологічного законодавства мають право застосовувати стосовно них заходи адміністративного примусу; 2) з погляду приватного права, вони не мають права втручатися у господарську діяльність фізичних-осіб підприємців, що в адміністративному аспекті полягає у різних формах захисту фізичних осіб-підприємців від незаконного перешкодження їх діяльності суб'єктами публічної адміністрації [8].

В свою чергу, О.Ю. Волкович встановила, що державне управління господарськими товариствами, в адміністративному аспекті - це нормативно регламентований цілеспрямований вплив виконавчо-розпорядчого характеру (у правовій формі), який здійснюється суб'єктами державного управління на господарські товариства з метою підтримання балансу інтересів між ними, споживачами та державою і суспільством в цілому [9, с. 190].

У своєму дисертаційному дослідженні І.М. Риженко розкрила, що адміністративно-правові відносини у сфері захисту права власності суб'єктів господарювання це врегульовані адміністративно-правовими нормами, з метою захисту прав свобод та законних інтересів суб'єктів господарювання інших осіб, які з їх власністю пов'язані, суспільні відносини, що виникають між суб'єктами права власності і суб'єктами публічного управління, іншими особам, які з їх власністю пов'язані, в яких сторони виступають носіями взаємних обов'язків і прав, забезпечені гарантіями адміністративно-правових норм. Також було доведено, що адміністративно-правовий захист права власності суб'єктів господарювання - це діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення прав суб'єктів господарювання на володіння, користування, розпорядження своїм майном та широкого загалу осіб від майна підвищеної небезпеки, що здійснюється шляхом різноманітної управлінської діяльності, надання адміністративних послуг, застосування заходів адміністративного впливу тощо. При цьому адміністративно-правовий захист права власності суб'єктів господарювання поділяється на наступні види: 1) захисту від суб'єктів владних повноважень; 2) попередження і припинення протиправних посягань на право власності суб'єктів господарювання; 3) відновлення становища, яке існувало до порушення

прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; 4) відшкодування збитків; застосування штрафних санкцій; 5) застосування адміністративно-господарських санкцій; 6) виданням власних підзаконних нормативних та індивідуальних актів; 7) шляхом укладення адміністративних договорів; 8) захисту від недобросовісної конкуренції; 9) притягнення винних до адміністративної відповідальності [10].

Таким чином, на основі власного розуміння зазначеної проблематики та урахуванням досліджень вчених сформулювати наступні особливості суб'єктів малого підприємництва як об'єкту адміністративно-правової охорони:

1) адміністративно-правові відносини - це суспільні відносини у сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов'язків, врегульованих нормами адміністративного права;

2) адміністративно-правова охорона (захист) – це динамічні (активні) дії публічної адміністрації, спрямовані на відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення перешкод щодо їх здійснення засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності;

3) терміни “суб'єкти малого підприємництва” вживаються у значенні, наведеному у Господарському кодексі України та Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», з урахуванням того, що охоплює суб'єктів мікропідприємництва;

4) суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва;

5) адміністративно-правова охорона (захист) суб'єктів малого підприємництва за суб'єктивним станом має двоїсту правову природу: 1) з погляду публічного права, суб'єкти публічної адміністрації стосовно фізичних-осіб підприємців є, з одного боку, зобов'язальними і мають забезпечувати права і законні інтереси фізичних осіб-підприємців, з другого боку, у випадку порушення ними прав споживачів, антимонопольного, податкового, екологічного законодавства мають право застосовувати стосовно них заходи адміністративного примусу; 2) з погляду приватного права, вони не мають права втручатися у господарську діяльність фізичних-осіб підприємців, що в адміністративному аспекті полягає у різних формах захисту фізичних осіб-підприємців від незаконного перешкоджання їх діяльності суб'єктами публічної адміністрації;

6) адміністративно-правова охорона (захист) суб'єктів малого підприємництва здійснюється від двох основних видів небезпеки: суб'єктів владних повноважень та приватних фізичних і юридичних осіб.

Висновок. Отже, суб'єкт малого підприємництва як об'єктом адміністративно-правової охорони є такі види малого підприємництва, визначені законодавством України, що здійснюють господарську діяльність на власний ризик з метою отримання прибутку, підвищення якості життя людей, а також діяльність суб'єктів публічної адміністрації направленої на їх охорону.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адміністративне право України : підручник для юридичних вузів і фак. / Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.М. Гарашук та ін . ; за ред. Ю.П. Битяка.- Х., 2000.- 520с.
2. Колпаков В. К. Адміністративне право України: [Електронний ресурс]: Підручник. — К.: Юрінком

Інтер, —1999. —736 с. — Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/685/8/>

3. Адміністративне право України : у 2-х т. : підручник Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короед. — К : ХМД, 2013. — 396 с.

4. Єшук О.М. Щодо адаптації вітчизняної термінології у сфері адміністративно-правової охорони до стандартів Європейського Союзу : [Електронний ресурс] / О.М. Єшук // Мыслитель. — 2013. — Режим доступу: <http://windfalldating.com/index.php>.

5. Кузмішин П. Підприємницьке середовище та економічний розвиток (питання теорії та практики): монографія / П. Кузмішин; Відп. Ред. В.П. Міклова. — У.: Ужгородський державний університет, 2000. — 441 с.

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : за станом на 9 червня 2013 р. // Голос України від 14.03.2003. — № 49.

7. Закон України від від 22 березня 2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» // Голос України від 18.04.2012. — № 70.

8. Ямкова І.М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності фізичних осіб —підприємців в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / І.М. Ямкової. — К., 2013. — 19 с.

9. Волкович О.Ю. Адміністративно-правові засади управління господарськими товариствами : дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / О.Ю. Волокович. — Х, 2010. — 226 с.

10. Риженко І.М. Адміністративно-правовий захист права власності суб'єктів господарювання в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / І.М. Риженко . — Запоріжжя., 2010. — 18 с.

УДК 342.56

А.А. Іванищук, заступник голови Дніпровського районного суду м. Херсона, к.ю.н.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

В статті здійснено аналіз адміністративно-правового регулювання судової гілки влади регулювання з погляду теорії філософії права. Розкрито предмет, зміст, сутність і поняття адміністративного регулювання судової гілки влади. Доведено, що предмет адміністративно регулювання судової гілки влади, знаходиться в межах об'єкту такого регулювання та базується на розумінні філософської категорії буття, яка включає в себе категорії якісного і кількісного правового регулювання.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, буття, зміст і форма, кількість і якість, судова гілка влади, явище і сутність.

В статье осуществлен анализ административно-правового регулювання судової влади регулювання с точки зрения теории философии права. Раскрыты предмет, содержание, сущность и понятие административного регулювання судебной ветви власти. Доказано, что предмет административно регулювання судебной ветви власти, находится в пределах объекта такого регулювання и базируется на понимании философской категории бытия, которая включает в себя категории качественного и количественного правового регулювання.

Ключевые слова: административно-правовое регулювання, бытия, содержание и форма, количество и качество, судебная ветвь власти, явление и сущность.